

Özet

Bu makale, kamu diplomasisi perspektifinden Pakistan ve Türkiye arasındaki köklü ikili ilişkiyi ele almakta ve ortak kültürel değerlere, tarihi bağlara ve stratejik iş birliğine vurgu yapmaktadır. Bu bağların kökenleri Babür dönemine kadar uzanmakta ve Babür'ün Türk ve Güney Asya kültürel unsurlarının kaynaşmasını temsil eden bir dil olan Urduca'yı yaratmadaki rolüne dikkat çekmektedir. Makale, Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı ve Abdul Rahman Peşaveri gibi kişilerin önemli katkıları ile şairler Allama Muhammed İkbâl ve Mehmed Akîf arasında kurulan entelektüel bağ gibi ilk dönem diplomatik ve insani ilişkileri incelemektedir. Pakistan'ın 1947'deki bağımsızlığını takiben kurulan örnek seviyedeki diplomatik ilişkiler, kurumsallaşmış iş birliği ve sembolik dönüm noktaları, karşılıklı saygı ve ortak amaç üzerine kurulu bir ilişkiye dikkat çekmektedir. Günümüzün karmaşık küresel manzarasında, bu kalıcı ittifak sürdürülebilir kalkınmayı, ekonomik büyümeyi ve bölgesel istikrarı teşvik eden bir kamu diplomasisi modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma, Pakistan-Türkiye ortaklığının gücünün, kültürel, sosyal ve etik ortaklıklara olan bağlılığında yattığını ve güvenli ve müreffeh bir geleceğe yönelik iş birliği çabalarına rehberlik ettiğini bir kez daha teyit etmektedir.

Pakistan - Türkiye Bağlarını Ortak Değerler ve Kültürel Bağlar Aracılığıyla Güçlendirmek: Kamu Diplomasisi Perspektifi.

Dr. Yousaf JUNAID - Pakistan Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisi

Giriş

Pakistan ve Türkiye arasındaki ilişki genel olarak siyasi ittifakların ötesine uzanan derin ve kalıcı bir bağı vurgulayacak şekilde "Tek Millet, İki Devlet" olarak ifade edilir. Bu yakın döneme ait bir yapı değildir; yüzyıllara dayanan tarih, kültürel değişim ve karşılıklı etkiyle oluşturulmuş köklü bir bağdır. Özünde, bu bağ dilsel ve sanatsal çabalardan siyasi ve insani bağlara kadar uzanan çeşitli geleneklerin ve değerlerin bir sentezini yansıtmaktadır.

Tarihi Perspektif ve Dil Mirası

Tarihsel olarak, modern Pakistanlıların atalarının yurdu olan alt kıta, Müslüman orduları ve yöneticiler sayesinde uzun süreli dönüşümden önce ağırlıklı olarak Hinduların egemen olduğu bir bölgeydi. Bunlar arasında, Babür Hanedanı güç ve kültürel etki açısından zirveye ulaşmıştır. Harezm bölgesinden gelen bir Türk ve Türkçe konuşan bir vizyoner olan Babür tarafından kurulan bu hanedan, o zamanlar Bharat olarak bilinen bölge üzerinde kontrol sağlarken ağırlıklı olarak Hindu bir toplumu azınlık Müslüman topluluğuyla birleştirme zorluğuyla da karşılaştı. Dindar bir Müslüman olan Babür, dilin çeşitli kültürler ve inanç sistemleri arasında bir köprü görevi görebileceğini anlamıştı. Dönemin en seçkin düşünürlerinden bir bölümü ile işbirliği yaparak, Türkçe "Ordu" ("ordu" veya "ordugah" anlamına gelir) kelimesinden türetilen Urduca adlı yeni bir dilin geliştirilmesine öncülük etti. Urduca kısa sürede Türk kültürel unsurlarının yerel geleneklerle kaynaşmasını sembolize ederek resmi dil ve konuşma dili haline geldi. Babür İmparatorluğu'nun gelişimi birlikte Türk gelenekleri, mutfağı ve kültürü bölgeye tanıttı ve bölgeye hâkim oldu. Bugün Urduca yaklaşık 6.500 Türkçe kelime içermektedir ki bu kavramların yaklaşık %75 ila %80'inin Türkçe ile bağlantılı olduğunun kanıtıdır. Bu olgu bir tesadüf değildir; Babür döneminde ve Babür İmparatorluğu'nun kuruluşunda başlatılan bilinçli bir sürecin sonucudur.

Erken Dönemde Kurulan Diplomatik ve İnsani İlişkiler

Mevcut durumda Pakistan olan alt kıtanın Müslümanları Osmanlı İmparatorluğu'na karşı çok güçlü bir saygı ve bağlılık duygusuna sahipti. Osmanlı Devleti'ne yönelik herhangi bir tehdidi engellemek konusunda her daim çaba gösterdiler. Osmanlı İmparatorluğu 1877'de Rusya tarafından saldırıya uğradığında, Sindh Medresesi'nin kurucusu Hasan Ali Efendi, Türk kardeşlerini desteklemek için öncü rolü oynadı. Sultan Abdülhamid, Türk halkına yaptığı katkılardan o kadar etkilendi ki, 1889 yılında dönemin en önemli unvanlarından olan 'Efendi' ve 'Bey' unvanları verdi.

Balkan Savaşı sırasında, Aralık 1912'de alt kıta Müslümanları Dr. Ansari liderliğindeki bir tıp komisyonunu İstanbul'a gönderdi. Bu, türünün ne ilk ne de son çabası oldu. Şimdi Pakistan toprakları olan Güney Asya'daki Müslümanlar her zaman Türk kardeşlerinin yanında oldular. Sömürge yönetimlerine meydan okudular, evlerini terk ettiler ve Türk bağımsızlık davasını desteklemek için eşyalarını bağışladılar. Abdurrahman Peşaveri gibi yüzlerce Güney Asyalı Müslüman, Türk Bağımsızlık Savaşı sırasında Türk halkının ve topraklarının savunması için hayatlarının geri kalanını geçirmek üzere evlerini terk ettiler. Abdurrahman Peşaveri daha sonra Türkiye'nin Afganistan'a ilk büyükelçisi olarak atandı ve erken dönemde kurulan ilişkilerin nasıl Pakistan ve Türkiye ikili ilişkilerinin kalıcı temellerini attığının bir kanıtı oldu.

14 Ocak 2025**Kültürel ve Fikri Bağlar**

Pakistan'ın henüz İngiliz İmparatorluğu'nun bir parçası olduğu dönemde şairler ve aydınlar iki halk arasındaki bağı geliştirmede önemli bir rol oynadılar. Pakistan'ın milli şairi Allama Muhammed İkbâl'in dini ve siyasi düşüncesi, büyük mistik şair Mevlâna Celaleddin Rumi'nin yanı sıra, kendi döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nun karşılaştığı büyük tarihi çalkantılardan ilham almıştır. Osmanlı Türkiye'si hakkında şiirler yazmıştır. 1912 yılında, savaşta yaralanan Türkler için para toplamak amacıyla Lahor'da düzenlenen bir toplantıda şiirlerinden biri olan 'Cevab-ı Şikva'yı (Şikayete Cevap) okumuştur. Bu tür toplantılar, ortak değerleri ifade etmek ve Türkiye'nin kurtuluşu için destek seferber etmek için platformlar haline gelmiştir. İkbâl'in en önemli eserlerinden birisi olan Tule-i İslam (İslam'ın Şafağı) şiiri 1923 yılındaki Türkiye'nin zaferlerinden esinlenerek yazılmış olup Türk milletinin geleceği için büyük bir iyimserlik ve umut duyguları içermektedir

Dahası, Mehmed Akif ve Allama Muhammed İkbâl arasındaki yakın dostluk bu bağları daha da sağlamlaştırdı. Her iki düşünür de düzenli fikir alışverişleri ve karşılıklı saygıları sayesinde İslam'ın yeniden doğuşunu, sömürge imparatorluğundan bağımsızlığı ve Müslümanların birliğini savundu. Fikirsel yoldaşlıkları yalnızca çağdaşlarına ilham vermekle kalmadı, aynı zamanda Pakistan ve Türkiye arasındaki daha geniş kültürel ve politik bağı da temsil etti.

Bağımsızlık Sonrası Dönemde Diplomatik İlişkiler

Türkiye, Pakistan'ı tanıyan ilk ülkeler arasındadır. İki ülke, Pakistan'ın 1947 yılında bağımsızlığını kazanmasının ardından diplomatik ilişkiler kurduğunda, yüzyıllardır süregelen dostluk ve kardeşlik mirası yeni bir canlılık kazandı ve modern Pakistan ile Türkiye arasındaki gelecekteki ilişkilerin tonunu belirledi. Malik Feroz Han Noon, dönemin Genel Valisi Muhammed Ali Cinnah'ın (Kaid-i Azam) özel elçisi olarak Türkiye'yi ziyaret etti ve 29 Ekim 1947'de Ankara'daki Cumhuriyetin kuruluşu kutlamalarında Pakistan'ı temsil etti. İki ülke arasındaki diplomatik bağlara verilen önem, ünlü Türk şair Yahya Kemal Beyatlı'nın Türkiye'nin ilk Pakistan büyükelçisi olarak atanmasından kolayca anlaşılabilir. Ayrıca, Pakistan'ın Türkiye'deki ilk büyükelçisi olan Mian Bashir Ahmed, Urdu edebiyatının önde gelen isimlerinden biriydi.

Özünde, Pakistan ve Türkiye arasındaki diplomatik ilişkiler, bölgesel ve uluslararası öneme sahip konulara bakış açısının kesişmesi ile ortaya konan eşsiz bir dostluğun tezahürüdür. Her iki ülke de 1964 yılında Pakistan, İran ve Türkiye arasında Bölgesel Kalkınma İşbirliği'ni (Regional Cooperation for Development - RCD) kurarak barış ve

kalkınma için ortak bir bölgesel yaklaşımın temelini attı. Bölgesel Kalkınma Ajansı 1985 yılında Orta Asya'dan diğer üye devletlerin katılımıyla Ekonomik İşbirliği Örgütü (Economic Cooperation Organization - ECO) haline gelmiştir. Her iki ülke de Jammu ve Keşmir anlaşmazlığı ve Kıbrıs sorunu da dahil olmak üzere ulusal güvenlik ve temel ulusal çıkar konularında birbirlerini tutarlı ve kesin bir şekilde desteklemektedirler. Her zaman birbirlerinin yanında durma geleneğinin devamı olarak, Pakistan yönetimi ve halkı Türkiye'nin demokratik kurumlarına güçlü desteklerini ve dayanışmalarını ileterek 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimini kesin bir şekilde kınayan ilk ülkeler arasında yer aldılar. Aynı şekilde Türkiye, tüm uluslararası forumlarda Keşmir'in kendi kaderini tayin hakkını her zaman desteklemiştir.

Ülkelerimiz arasındaki karşılıklı sevgi derin, samimi ve kalıcıdır. Pakistan'da sel olsun, Türkiye'de deprem olsun, her iki ülke de benzeri görülmemiş bir destekle harekete geçen ilk ülkeler olmuştur. Pakistan'da sel olduğunda destek resmi yardımla sınırlı kalmadı ve toplumun her kesiminden insanlar çok dikkat çekici sempati, şefkat ve dayanışma göstermiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan, 8 Ekim 2005'te Pakistan'da meydana gelen depremden etkilenen bölgeleri ziyaret eden ilk yabancı liderdi. 2023'te, 'yüzyılın felaketi' olarak bilinen depremler Türkiye'yi vurduğunda, Pakistan arama ve kurtarma ekipleri, depremden en çok etkilenen şehirlerden biri olan Adıyaman'a ulaşan ilk uluslararası ekip olmuştur. Pakistan'daki tüm kaynaklar derhal Türk kardeşlerimize yardım etmek için seferber edilmiş ve Başbakan Şahbaz Şerif, kardeş Türk halkını teselli etmek için depremin vurduğu bölgeyi bizzat ziyaret etmiştir. Ayrıca eski Başbakan Navaz Şerif, Yalova ve İzmit'teki depremden sonra Pakistan halkı adına şahsen başsağlığı dilemek için Ağustos 1999'da Türkiye'yi ziyaret etmişti.

Kurumsallaşmış İş Birliği ve Sembolik Dönüm Noktaları

Güçlü temeller üzerine inşa edilmiş her iki ülke, 2010 yılında Pakistan ve Türkiye liderliğinin eş başkanlığında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin (HLSCC) kurulmasıyla tarihi ve eşsiz bağlarını başarılı bir stratejik ortaklığa dönüştürmüştür. Konsey, ticaret ve yatırım, kültür, turizm, sağlık, enerji, iletişim teknolojileri, ulaşım, tarım ve diğer alanlarda ikili işbirliğini derinleştirmeyi hedeflemektedir.

Bu bağı, her iki kardeş ülkeden ileri gelenlerin yer aldığı anma pullarının basılması, Ankara'da Cinnah ve İslamabad'da Atatürk'ün adını taşıyan caddeler, İslamabad'da Recep Tayyip Erdoğan kavşağı ve Konya'da İkbâl Camii, Lahor'da İstanbul meydanı ve Van'da Pakistan-Türkiye Dostluk Okulu gibi önemli mihenk taşlarıyla daha da görünür hale gelmiştir.

14 Ocak 2025**Güncel Konular ve Kamu Diplomasisi**

Bugün dünya, çok sayıda katılımcı, farklı ulusal çıkarlar ve süper güçlerin birbiri ile çatışan gündemleri gibi benzeri görülmemiş bir kutuplaşma ve karmaşıklıkla karşı karşıyayken Pakistan ve Türkiye stratejik olarak önemli bir konumda yer almaya devam etmektedir. Çalkantılı bölgesel konulara ve küresel belirsizliklere rağmen, iki ülke samimi bir diplomasi üzerine kurulu uyumlu bir ilişkiye sahiptir. Bu bağlamda, kamu diplomasisi salt devletler seviyesindeki ilişkiden de fazlasını, her iki ulusun gelişimine yönelik amaçlı, sürdürülebilir bir bağlılığı ifade etmektedir. Hedefler bellidir: ekonomik, sosyal, kültürel ve dil anlamında gücü artırmak; uluslararası savunmayı güçlendirmek ve güvenli ve müreffeh bir gelecek için birlikte çalışmak.

Sonuç

Uluslar arasındaki dostluk, bireyler arasındaki dostluklar gibi, ortak değerlere, paylaşılan bir tarihe ve karşılıklı desteğe dayanır. Pakistan ve Türkiye arasındaki bağ, salt diplomatik bağların ötesine geçen güven, sevgi ve sarsılmaz dayanışma üzerine kurulu bir ilişkidir. 20. yüzyılın başlarından ve hatta Pakistan'ın bağımsızlığından önce bile Türkiye, Pakistan'ın en sadık müttefiklerinden biri olmaya devam etmiştir. Uluslararası forumlarda, kültürel alışverişlerde ve eğitim iş birliklerinde karşılıklı olarak birbirlerini savunmaları bu kalıcı dostluğu güçlendirmiştir. Türkiye üniversitelerindeki Pakistanlı öğrencilerin artan sayısı ve çok sayıda akademik ortaklık, ortak bir geleceğe yatırım yapma konusunda ortak bir bağlılığı yansıtmaktadır.

Pakistan ve Türkiye arasındaki stratejik ortaklık, savunma ve ticarete kadar uzanmaktadır ve her iki ülke de bölgesel istikrara katkıda bulunan çeşitli projelerde iş birliği yapmaktadır. Ancak, uzun süredir devam eden bağlara rağmen, ticaret hacimleri istenilen seviyelere ulaşmadığından, henüz kullanılmamış ekonomik potansiyel mevcuttur. Pakistan ve Türkiye'nin geleceği iç içe geçmiş durumdadır ve her iki ülkenin refahı birbirine bağlıdır. Değişen ittifaklar ve karmaşık uluslararası dinamikler tarafından şekillendirilen günümüzün çok boyutlu dünyasında, iki ülkenin ortaklığı için paylaşılan vizyon sürdürülebilir kalkınmayı, ekonomik büyümeyi ve sağlam uluslararası savunma stratejilerini önceliklendirmelidir.

Sonuç olarak, Pakistan-Türkiye ittifakının gerçek gücü, öngörülemeyen küresel bir manzarada dayanıklılığı ve birliği teşvik eden özverili, karşılıklı bağlılığında yatmaktadır. Kültürel, sosyal, etik ve dilsel ortaklıklara dayanan bu köklü kardeşlik, ortak ilerleme ve kolektif güvenliğe yönelik işbirlikçi çabalara rehberlik etmeye devam edecektir. Yaşasın Pakistan-Türkiye Dostluğu.

Yazar Hakkında

Dr. Yousaf JUNAID - Pakistan Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisi

Büyükelçi Yousaf Junaid, Pakistan'ın Lahor kentinde doğdu. Lahor'daki Allama İkbâl Tıp Fakültesi'nden MBBS derecesine sahiptir. Pakistan Ordusunda yüzbaşı rütbesinde doktor olarak görev yaptıktan sonra Pakistan Merkezi Yüksek Hizmetler Ticaret ve Sanayi Odasına katıldı. 1986'dan beri Pakistan Ticaret Geliştirme Otoritesi Genel Müdürü, Pakistan Ticaret Şirketi Müdürü, Ticaret Bakanlığı Ortak Sekreteri, Pencap Yatırım ve Ticaret Kurulu Başkanı, Pakistan'ın Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği Ticaret Sekreteri, Pakistan'ın İstanbul Başkonsolosu (2009-2017) dahil Ticaret Bakanlığı'nda çeşitli birimlerde görev yaptı. 2022'den beri Türkiye Cumhuriyeti'nde Pakistan'ın Olağanüstü ve Tam Yetkili Büyükelçisi olarak görev yapmaktadır. İngilizce, Urduca, Pencapça ve temel Türkçe'ye hakimdir. Büyükelçi, seçkin mesleki başarılarının yanı sıra üç erkek evlada sahiptir.

14 Ocak 2025**Dış Politikada Kamu Diplomasisi**

Tarihin en eski devirlerinden beri toplumların algılarını şekillendirmek iç ve dış politikanın en temel unsurlarından biri olmuştur. Ulus devlet yapısının yaygınlaşması ve uluslararası ilişkilerde ulus devletlerin temel aktör olmasından sonra ise diplomasi kadar kamu diplomasisi de uluslararası ilişkilerde çok önemli bir rol oynamaya başlamıştır.

Bir devletin kabul eden devlet nezdinde diplomatik ilişkilerini Büyükelçiler ve Konsololar olmak üzere diplomatlar yürütmektedir. Devletlerarası ilişkilerde çok önemli bir fonksiyonu olan kamu diplomasisini de bu diplomatlar yürütmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetleri sadece o ülke halkının değil, aynı zamanda o devlet yöneticileri nezdinde de önemli bir etki oluşturmaktadır. Devletler arasındaki ilişkilerin seyriinde diplomasinin diğer faaliyetleri kadar kamu diplomasisi de kilit bir rol oynamaktadır.

Kapadokya Üniversitesi ve Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) iş birliğinde yürütülecek Dış Politikada Kamu Diplomasisi projesi ile kamu diplomasisinin uygulanmasına yönelik esasların ortaya konması, hangi faaliyetlerin ön plana çıktığının belirlenmesi ve Türkiye'ye yönelik yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin birinci ağızdan ortaya konması amaçlanmaktadır. Böylece Türk Dış politikasının şekillenmesine ve alınacak kararlara katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Proje hakkında detaylı bilgiye;
<https://commonhorizon.kapadokya.edu.tr/> adresinden ulaşabilirsiniz.

Prof.Dr. Şafak OĞUZ

2019 yılında Doçentlik ve 2024 yılında Profesör unvanını alan Prof.Dr. Şafak OĞUZ, Türk Silahlı Kuvvetleri'ndeki (TSK) 23 yıllık hizmetinden sonra 2021 yılında emekli olmuştur. Görevi esnasında Birleşmiş Milletler (BM) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) bünyesinde de çalışan OĞUZ, Kitle İmha Silahları, Terörizm, Uluslararası Güvenlik, Uluslararası Örgütler ve Barış ve Çatışma Çalışmaları konularında çalışmalar yapmaktadır. Prof.Dr. Şafak OĞUZ, halen Kapadokya Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dekan Vekili olarak görev yapmaktadır. İyi derece İngilizce ve Almanca bilmektedir.

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 1993'de mezun oldu. Boğaziçi Üniversitesi'nde 1995'de Yüksek Lisans çalışmasını tamamlayan Erol, 2005 yılında Ankara Üniversitesi'nde yaptı. 2009'da "Uluslararası İlişkiler" alanında doçent ve 2014 yılında da Profesörlük unvanlarını aldı.

Uzmanlık alanları, "Jeopolitik", "Kriz Yönetimi", "Güvenlik", "Türk Dış Politikası" ve "Türk Dünyası" olan Prof. Erol'un, bu konularda çok sayıda bilimsel makalesi ve kitabı bulunmaktadır.

Avrasya Dosyası, Karadeniz Araştırmaları, Gazi Akademik Bakış, Bölgesel Araştırmalar Dergisi, Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları dergileri editörlükleri ile TRT, Kanal A ve BBN Türk'te radyo-televizyon programları yapan, Türkiye'nin önde gelen dergi ve gazetelerinde köşe yazarlığı yapan-görüşleri yayımlanan Prof. Erol, bu çalışmalarından dolayı 2007'de Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı (TÜRKSAY) "Türk Dünyası Hizmet Ödülü", 2015'de Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) "Basın-Fikir Ödülü" başta olmak üzere çok sayıda ödüle layık görülmüştür.

Ufuk, Ankara ve Gazi Üniversitelerinde dersler veren Prof. Erol, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarını devam ettirmektedir. Türkiye'nin önde gelen düşünce merkezlerinde (ASAM, SDE, GSAM, USGAM) uzman ve kurucu başkan olarak görevler üstlenen Prof. Erol, 2016'dan bu yana Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Kurucu Başkanı olarak bu alandaki faaliyetlerini devam ettirmektedir.